

Vi tar vårt ansvar

Vi är sydsamiska modersmålstalare och vi är nu den äldsta generationen som talar samiska. Vi är utbildade av Samiskt språkcentrum för att lära unga samer att tala samiska. Behöver man en utbildning till det, kan man fråga sig. Det är ju bara att prata, säger de som aldrig har varit med om att deras språk förbjudits. Då vi började skolan blev vårt språk förbjudet av den svenska staten, och nu ber den samma stat oss om att tala det igen. För många av oss har det tagit tid att vänja oss att saemiestidh igen. Även vi, som är modersmålstalare kan vara ovana.

Tack vare minoritetslagen och förvaltningskommunerna har det samiska språket fått en ny chans att överleva i framtiden och till kommande generationer. Genom lagens stöd får vi förståelse att det vi drömt om kan bli verklighet. Men ingen annan än vi själva kan rädda vårt språk. Det är vi samer som själva måste tala vårt språk. Negativa tankar skapas om man hela tiden hör domedagsprofetior som säger att sydsamiskan kommer att dö ut men ungdomen har visat oss äldre att de har en stark vilja att lära sig språket och att även vi behövs. Vi antar utmaningen Vi är beredda att göra det som krävs för att sydsamiskan ska bli ett levande språk, även bland barn och unga igen. Trots att samhället har förändrats. Tidigare levde stora familjer tillsammans, nära varandra och vårt språk hade en naturlig plats i vardagen.

Idag bor vi utspridda, många äldre är ensamma, och en del har långt till sina anhöriga. Vi, de sydsamiska mentorerna, bihkedäjjah, vet att våra värderingar stärker oss själva och språket. Det är viktigt att behålla och föra vidare de samiska traditionerna till exempel som laahkoestidh, hålla reda på släktskap och hedra varandra vid att kalla äldre för aahka eller aajja. Det är ett sätt att hålla fast vid det som är vårt. Vi vill ge de kommande generation det vackra som finns i vår kultur men även att visa respekt och ansvar.

Med denna skrivelse uppmanar vi andra äldre att börja tala vårt språk. Det är vi som har kunskapen och kan vägleda de kommande generationerna precis på samma sätt som våra äldre vägledde oss. Vi saknar den tiden då vårt språk var starkare. Nu är det vi de som är de äldre. Vi får hjälpas åt. Genom mentorprojektet har vi lärt känna de unga. De unga längtar efter äldre som tar ansvar, som inte talar om att allt var bättre förr. Vi, båarasåbpoeh, äldre samer kan inte längre stå vid sidan om och bara se på. Vi som är mentorer axlar vårt ansvar och kommer inte längre vara tysta.

Vägen till ett levande språk kan vara många. Med detta vill vi ge några goda råd. En början är att man ska handhälsa, det gäller alla människor. Buaregh, bööresth! Små som stora. Många gör det, men många är ovana. Och de unga ska visa de äldre respekt. Men det gäller även de äldre. Vi behöver mötas för att vårt sätt och vårt språk ska flyta naturligt. Förvaltningskommunernas jobb är att skapa mötesarenor där samiskan har sin givna plats. Vi uppmanar skilj inte på generationerna, låt oss mötas, vi behöver varandra!

Vi är äldre, och har en gåva att ge. Vi önskar att ni vill ta er tid att ta emot den. Vi kan tillsammans vägleda våra yngre i samiskt förhållningssätt. Ta Er tid att vara, att lyssna och lära!

Som äldre, träffar du någon som vill lära sig språket, Saemesth/ prata samiska med dem! Uppmuntra dem, säg att du är stolt över dem som håller på att lära sig språket. Vi är stolta. De som lär sig, ger oss äldre mod och kraft.

I 150 år har man sagt att sydsamiskan kommer att dö ut, men än talas vårt språk. För att någon ska tala det efter vår tid, vill vi - de äldsta - vara konsekventa med att tala vårt språk. Inte bara bland våra egna, utan med alla. Vi vill ge alla möjligheten att lyssna, lyssna på melodin i vårt språk. Reta er inte på att vi talar något ni inte förstår. Innan man kan tala, måste man lyssna.

Det här är en början, någonstans får man börja.

Vi tackar för att vi, de äldre, fått vara med och bidragit till att den unga generationen håller på att lära sig det samiska språket och att vi på våra äldre dagar fått rätten att tala vårt språk.

Östersund den 14 juni 2012

Mentorer utbildade av Samiskt språkcentrum, Sametinget.

Aanta Hilje, Järpen

Hilje Torkelsson, Stuehkie

Sakka Sparrock, Laxsjö

Karin Rensberg Ripa, Bïenjedaëlie

Irene Dorra, Bïenjedaëlie

Aili Stenvall, Bïenjedaëlie

Sakka Nejne, Straejmie

Gunilla Eriksson, Árviesjávrrie

Elna Fjällström, Sjielte

Stina Fjällström, Vualtjere

Arne Jonasson, Båargese

Ulla Nordfjäll, Såahka